

Agerdyrkningsberetning.

(Fra den sidste Halvdeel af Juli.)

De to Maaneder, der ere forløbne, siden vi skreve vor sidste Beretning, have havt en udpræget Character af Varme med lange, tørre Perioder og ringe Landregn. Næsten al den Regn, der er falden, hidrører fra Tordenbyger og er derfor i meget forskjellig Grad fordeelt over Landet; Beretningerne lyde derfor yderst forskjellige, da en Afstand af nogle faa Miil giver Alt et forandret Udseende. Regnmængden har dog paa de fleste Steder af Landet i og for sig ikke været saa ringe, men der har, som Landmanden siger, intet Forslag været i Regnen; Jordens overordentlige Tørhed og den stærke Varme have været Aarsag i, at selv betydeligere Regnbygers Virkning snart var forsvunden. Ved Kjøbenhavn er i Mai og Juni Maaneder falden 53 Linier Regn, medens Gjennemsnittet kun er 41½ Linie, og dog har Vegetationen i enkelte Perioder havt et næsten ligejaa fortørret Udseende som ijsor, da Regnmængden i begge Maaneder kun var 11 Linier. Den 7de og 8de Juli faldt næsten over hele Landet en meget blødende Regn, men som ogsaa paa mange Steder var den første, der var falden siden Begyndelsen af Mai. Ogsaa Blæst og Nattefrost har paa mange Steder, navnlig i det vestlige Jylland, hæmmet Vegetationen. I de sidste Dage af Maaneden, den 25de, 26de og 27de Juli, har der over hele Landet hersket en

meget stærk Storm, om hvis Virkninger paa Sødaasgroden vi endnu Intet have erfaret, men som desværre vistnok vil have gjort stor Skade paa det næsten modne Korn, der endnu ikke var meiet, navnlig paa de Steder, hvor Kornet stod opreist og tyndt.

Paa tørre, høitliggende Jorder, var naturligviis Vegetationen sat meest tilbage, dog meest afhængig af Regnmængden, som enkelte Steder, f. Ex. i flere af Jyllands Hedeegne, har været tilstrækkelig til, at baade Græs og Korn have naaet fuld Udvikling. Den sydvestlige Deel af Jylland, den vestlige Deel af Slesvig og Sjælland og for endeel af Fyen og Volland og hele Samøs og Bornholm, synes at have lidt meest af Torken, medens den østlige Deel af Jylland, den midterste Deel af Sjælland og Fyen have særdeles gode Høst-udsigter, idetmindste til de sidste Dage af Maanedens før Stormen, og det gode Vaab, man næsten over hele Landet nåede til Høsten indtil Midten af Juni, har der ikke svigtet.

Vinterjæden, der stod saa overordentlig frodig i For-aaret, har havt Gavn af det tørre Veir, da den ved et frugtbarere Veir for tidligt vilde have lagt sig, nu har den holdt sig opreist indtil Kjørneaffætningen havde fundet Sted.

Hveden lover over hele Landet en god Afgrøde, og mange Steder en meget god; den er noget kort i Straaet, men godt kjærnesat og har ikke lagt sig meget. Den stærke Varme i Juli Maaned tog stærkt paa Hveden, og navnlig paa Manchesterhveden, og man var ikke uden Frygt for, at den skulde modnes for tidlig; de senere indtrufne Regnbyger have ialmindelighed forjaget denne Frygt. Den hvide Skimmel, som man har bemærket paa de nederste Bladskeder i de senere Aar, indfandt sig ogsaa iaar midt i Juni Maaned; noget senere kom endeel Røst paa Bladene, men uden at udbrede sig videre, saa at hverken Straa eller Kjørne hidindtil har havt nogen Ulempe deraf. Ogsaa Hvedemyggen indfandt sig en kort Tid, men uden at gjøre synderlig Skade.

Rugen tegner i Almindelighed godt, og mange Steder endog udmærket. Den giver overalt meget Straa og vil fylde godt i Laden, men mange Steder har Blomstringen ikke været heldig, og der findes Spring i Bipperne; den ligger desuden meget og har lidt mere af den stærke Varme i Juli end Hveden, da den var Modenheden nærmere; paa lettere Jorder blev den endog solskoldet. Rusten har enkelte Steder angrebet Straaet meget uden at vi dog have erfaret at Kjønnen har lidt. Høsten bliver noget vanskelig, da Rugen paa alle gode Jorder er staaet meget ned ved de stærke Regnbyger i Begyndelsen af Maaneden, men paa den anden Side turde denne Omstændighed have bidraget til at Stormen, der traf de fleste Rugmarker i Modenhedsperioden nogle Dage før de skulde meies, paa de bedre Jorder har gjort mindre Skade end Tilfældet ellers vilde have været.

Af Raps blev endeel omploiet i Foraaret; den tilbagestaaende lovede en Tid et meget godt Udbytte, men har siden været angrebet af Biller, selv i det vestlige Jylland hvor det ellers sjelden pleier at skee. Det daarlige Veir i den sidste Deel af Maaneden har forhindret Udtærskningen, og man maa frygte for at endeel Frø falder af. Udbyttet kan derfor ikke ventes at blive stort.

Over Bygget føres næsten overalt stærke Klager. Torfen og Barmen i Junimaaned hindrede Aget fra at stride igjennem og Straaet blev kort, og det samme Veir i Juli solskoldede mange Bygmarker eller idetmindste store Pletter af samme. Paa enkelte Steder, selv i de bedste Byggegne nærmer Høsten sig en Misvæxt, og vi kunne i denne Henseende henvise til Candidat Baupells Beretning fra det sydvestlige Sjælland, hvor Veirforholdene imidlertid have været særlig ugunstige. I Almindelighed er det 2r. Byg bedre end det 6r., da det var mere udviklet inden Torren kom, men dog med stor Forskjel, afhængig af hvorledes Regnbygerne faldt. Oldenborrelarven og Smelderer, hvis Characteristisk Cand. Meinert har givet i sin Beretning til Landhuusholdnings-Selskabet, som findes i

dette Hefte, udtyndede Bygget stærkt i Begyndelsen af Juni-maaned. Hvor frugtbart Veir senere indtraadte, bredte Kornet sig imidlertid saa meget, at Skaden ikke har været af stor Betydning; det er Torfen som har fuet Bygget, og hindret dets Udvikling, og da en stor Deel af Landet har lidt derunder, tør vi ikke gjøre os Haab om at naae en Middelhøst deraf, omendkjøndt enkelte Egne vil faae mere, og vi i det Hele kunne vente en bedre Bygafgrode end isjor baade med Hensyn til Straa og Kjerne.

Havren har i det Hele udholdt Torfen bedre end Bygget og lover mange Steder en god Afgrode, dog mere i Kjerne end i Halm. Herfra gjør dog det vestlige Jylland en Undtagelse, hvor Havren er meget simpel, undtagen paa side Jorder og det selv i Egne, hvor de andre Sædarter ere gode. Overalt i Landet klages der over at den er fuld af Ukrudt.

Urterne ere meget forskjellige, men ialmindelighed lovende, og navnlig er det Tilfældet i de Egne af Landet, hvor Urter dyrkes i større Omfang. Tidsler og andet Ukrudt har taget stærk Overhaand som i alle tidligsaade Baarjædmarker, men endnu i høiere Grad hos Urter end hos Byg og Havre. Bladlusene begyndte i den sidste Deel af Maaneden at vise sig paa enkelte Urtemarker.

Boghveden er ogsaa forskjellig, men har i det sydlige Jylland og Slesvig ialmindelighed blomstret særdeles godt, og lover, naar intet Uheld stoder til, i de Egne en riig Afgrode.

Kartoflerne staae godt over hele Landet, de have blomstret bedre end i noget tidligere Aar inden Sygdommens Begyndelse. Paa Markerne staae de endnu meget frodigt, men i enkelte Haver ere ved de tidligmodnede Sorter, Toppen visnet og de øvrige Tegnet til den sædvanlige Sygdom have vist sig.

Roerne ere meget forskjellige, efter som Regnbyggerne ere faldne. Jordlopperne have været meget flomme og Omjæening har flere Gange maattet finde Sted, navnlig hvor man har faaet for tyndt, som synes at være en almindelig Feil

hos Begyndere i Roedyrkingen; Landmænd der have Erfaring i denne Green af Agerbruget anbefale aldrig at saae mindre end 4 Pd. Frøe og hellere derover i en Td. Land. I den senere Tid fører man Klage over en graa Larve, der overbider Roden, Prøver ere fra Fyen indsendte til Undersøgelse.

Kløveren har iaar givet et meget simpelt Udbytte. En stor Deel Frø spirede ikke paa Grund af Tørken ifjor, ved Barfrosten i Vinter leed det Tilbageblevne og kunde ikke komme til Kræfter ved den langvarige Tørke i Forsommeren. Hvor der ikke var saaget Græsfrøe imellem har Ukrudt taget stærk Overhaand, og saagodtsom overalt har Udbyttet af Agerhø været meget simpelt og mange Steder usselt, sædvanlig ikke større end ifjor, 1—2 Læs paa 1 Td. Land, og kun paa enkelte kraftige og veldyrkede Jorder har man naaet indtil 4 Læs. Mange Steder har man aldeles maattet opgive Kløverfletten, da Qvæget ikke kunde finde tilstrækkelig Næring paa de til Græsning bestemte Marker. Græsset har overalt været meget tarveligt, og Qvæget har flere Steder iaar haft en endnu ringere Næring end ifjor. Til Slet har man sædvanligviis valgt andet Aars Kløver, hvor Raigræs og Thimotei vare nogenlunde udviklede. Den ny Kløver er kommen godt frem.

Af Engene have de høitliggende været flette, medens de fugtige have givet et godt Udbytte; den sidste Regntid har haft en god Indskydelse paa Græssets Udvikling, der just ikke er langt, men tæt i Bunden. Marskengene paa Vestkysten af Halvøen ere ikke bedre end ifjor, og Græs væxten har hele Forsommeren været meget simpel, selv paa de bedste Marskjorder.

Plantesygdomme kan man i denne Sommer ikke beklage sig over, og ikke heller have Insectangrebene været af nogen stor Betydning. Oldenborrelarverne gif allerede i Begyndelsen af Juni dybere i Jorden; Angrebene af Jordløpper, Bladluus og Smelder paa forskjellige Planter have vi i det Foregaaende berørt.

Vandmangelen har den hidtil faldne Regn ikke kunnet afhjælpe, da Jorden har indsuget al det Vand der er kommet. Paa mange Steder er derfor Trangen saa stor som nogenstinde og man imødesæer en længere tør Tid med stor Uengstelighed, da de saa tilbageblevne Beholdninger daglig svinde mere.

Meieriudbyttet var indtil Midten af Juni overalt upaaklageligt, men siden den Tid har Mangel paa Græs og Vand i Forbindelse med Lordenlusten og Barmen formindsket det i høi Grad, og kun i de Egne, der have været heldig stillet med Regnen er man nogenlunde tilfreds dermed.

Skæferierne have paa Grund af Faarenes gode Sundhedstilstand givet et godt Middeludbytte, og endssjøndt Priiserne paa Kjøbenhavns Uldmarked vare 4 til 6 $\frac{1}{2}$ lavere end ifjor, vare Landmændene ialmindelighed dog tilfredse med Markedet, da Handelen paa Grund af større Concurrence var livlig, og man havde ventet endnu lavere Priiser.

Over Huusdyrenes Sundhedstilstand ere os ingen Klager befjendte.

Arbeidskraften er i dette Aar rigelig tilstede og selv i Egne, hvor man i tidligere Aar havde den største Vanskelighed ved at faae Folk, tilbyder sig i denne Tid baade giste og ugiste Arbeidere; Lønnen er derfor dalet betydeligt, i Haderslev-egnen til Exempel fra 70—90 Rdlr. til 40—45 Rdlr. aarlig. Ved Pigelønnen er Forskjellen ikke saa stor, men Piger ere langt lettere at erholde end tidligere.

Høsten er iaar falden langt tidligere end sædvanlig. Allerede den 20de Juli begyndte flere Steder Høsten af Rug, Græs og de tidlig modne Urter, men Veiret har hidtil ikke begunstiget den, da en urolig Periode med jevnlige Regnbyger siden den Tid er indtraadt.

Endssjøndt de os tilsendte Beretninger, der omtrent omfatte alle Dele af Landet, baade Kongeriget og Slesvig, ere meget forskjellige, saa have de dog ved Gjennemlæsningen givet os det Totalindtryk, at Høsten er over en Middelhøst; da de imidlertid med ganske saa Undtagelser ere skrevne før Stormen

den 25de og paafølgende Dage og vi ikke kunne bedømme, hvilken Indflydelse den har havt, tør vi ikke udtale nogen bestemt Dom i dette Dieblif. Fodermassen er i ethvert Tilfælde større end ifjor selv af Vaarsæden, og i betydelig Grad af Vintersæden og Engshøet, medens Kløverhøet maaffee snarere er ringere. Men selv de Egne, hvor Høsten falder flettest ud, og hvor Fodermassen er ringe, ere dog langt bedre stillede end forrige Aar, da de ikke ville have stor Vanskelighed (med Undtagelse af de mere fjerntliggende Der) ved enten at skaffe sig Foder fra de mere begunstigede Egne eller idetmindste afsætte endeel af deres Besætning til rimelige Priser. Den befrygtede Krise er hidtil gaaet langt lettere, end man tidligere turde haabe; det er egentlig kun ganske usolide Mænd, eller saadanne, som have gjort sig skyldige i vilde Speculationer, eller Landmænd, der ved et Sammenstød af uheldige Omstændigheder ere satte tilbage, der have maattet forlade deres Gaarde, og deres Antal er ikke stort. Hvor intet tvungent Salg har fundet Sted, ere hverken Priserne paa Landeiendomme eller Forpagtninger dalet betydeligt; Juniterminen gif langt bedre end man havde ventet, og Priserne paa Landmandens Produkter ere, om end ikke høie, saa dog høiere end en fornustig beregnende Landmand vilde ansætte Gjennemsnitsprisen til ved Kjøb eller Forpagtning. Hvis derfor Høsten bliver vel bjerget, og Handelen med Landmandens Produkter gaaer nogenlunde godt, forekommer Udfigterne for Landmanden os i dette Dieblif ret gode, og i ethvert Tilfælde langt bedre end ifjor ved denne Tid. Langt mere føle Kjøbstadborgerne og Haandværkerne paa Landet Tidens Tryk, da deres Virksomhed i høi Grad afhænger af Landmandens Overflud, og at dette i det forrige uheldige Aar ikke har været stort, er selvsølgeligt.

Ogjaaa spores Tidens Tryk i, at mange Foretagender standses eller indskrænkes, som i de foregaaende heldige Aar bleve drevne med Iver; saaledes ere, som vi i vor forrige Beretning gjorde opmærksom paa, Byggelysten standsset, dog mere hos den større Landmand, end hos Bøndestanden; ogjaa

Drainingen er noget indskrænket, dog ikke i det Omfang, vi tidligere frygtede, thi trods Krijsen og den tørre Tid, fortsattes dog Drainingen ialmindelighed af dem, der have have begyndt, og flere ere komne til. Landmanden beklager sig, og som det forekommer os med Ret, over Drainrørens høie Priis, der næsten slet ikke er lavere end tidligere, medens de andre Teglværksprodukter ere sunkne saa betydeligt i Værdi; vi haabe imidlertid at ogsaa her Concurrencen vil gjøre sig gjældende og bringe Prisen for Drainrør ned til hvad den er i andre Lande.

Vi skulle nu gaae over til at omtale Høstudsigterne i de enkelte Dele af Landet.

I **Sjælland** har Strandkanten faaet mindre Regn end den mellemste fløvrige Deel; dette gjælder dog især den vestlige Side, hvor et Bælte af 1—2 Mil langs Stranden iaar faaer en meget ringe Høst med enkelte Undtagelser, f. Ex. den nærmeste Egn omkring Kallundborg, hvor der er falden endeel mere Regn. Blæsten i Slutningen af Juni Maaned har, forenet med Nattefrost, ogsaa bidraget til at hæmme Plantevæksten; Korsør- og Skjelskøregnene have især lidt. Ogsaa i den nærmeste Omegn af Kjøbenhavn er Sæden ringere end den pleier at være, ligesom hele Kysten sydefter har manglet Regn, om end ikke i den Grad, som den vestlige Kyst. Derimod venter man i en stor Deel af det nordøstlige Sjælland, og navnlig i Skovene af det mellemste en meget god Høst; ogsaa i det sydlige Sjælland, især i dets østlige Deel ere Høstudsigterne gode, naar man fjerner sig fra Stranden. Skovene faae saaledes iaar nogen Erstatning for det Tab, de ifjor lede af Oldenborrelarver og som iaar har været fjendt paa Kløvermarkerne, der fra ifjor vare ødelagte; derimod er Skaden, de iaar have forarsaget, kun ubetydelig. I Egnen mellem Roeskilde og Ringsted ved Borupstationen, hvor store Strækninger ifjor bleve totalt ødelagte, vil man endog have bemærket, at de Baarsædsmarker, der følge Vintersæden, som ifjor blev afødt af Oldenborrelarver, iaar

staae ualmindelig frodige, og saaledes give nogen Erstatning for Tabet ifjor.

Paa **Samsø** ere Høstudsigterne maadelige; der er ingen Regn falden fra først i Mai til den 8de Juli. Vintersæden og navnlig Rugen er ret god, om end langt tyndere og kortere end den i Foraaret lovede, men af Byg og Havre venter man ikke mere end det Halve af en almindelig Afgrøde og Urter og Boghvede maa ansees som aldeles mislykkede. Vandtrangen er yderst trykkende, og det Vand der er tilbage er mere eller mindre slet. Da desuden Ungvæg, hvoraf Indtægten af Besætningen fortrinsviis erholdes, er i lav Priis, og Samsø i de sidste 3 Aar har havt en mindre god eller daarlig Høst, saa kan man ikke undres over, at Stemningen mellem Landboerne er trykket.

Paa **Nøen** ere Udsigterne til Høsten ret tilfredsstillende, men Klagen over at Bygget foruden tidligere at være angrebet af Oldenborre- og Smeldelarver, som det nogenlunde forvandt, i den senere Tid er angrebet af Orm i Kjøernen, hvorved denne mange Steder er aldeles udhulet. Kløver- og Græsmarkerne have været meget simple.

Fra **Falster** og **Lolland** lyde Beretningerne i det Hele gunstige, hvad Udsigten til Kornhøsten angaaer, endskjøndt ogjaa der Bygget siden Midten af denne Maaned paa mange Steder er solskoldet; over Græs og Kløver klages overalt, dog have Engene mange Steder givet et ret godt Udbytte. Ogsaa paa disse Der har Bestyksten lidt af Torken og navnlig fra Lolland klages over at Udsigten til Høsten i den vestlige Deel af Nørre- og Sønderherred ere maadelige. De sorte Viller, som man har seet omtale i Aviserne have enkelte Steder angrebet Bygmarkerne, navnlig de der staae tyndt, og udhulet Kjøernen; dog antages ikke den Skade de have forvoldt at have været af stor Betydning. Vandtrangen er meget trykkende, og i Nakkov har der været Tale om at tye til den 1½ Miil bortliggende Besterborg Sø for at faae Drifkevand.

Paa **Langeland** og **Taastrup** har Regnmængden kun været ringe, og Høstudsigterne ere derfor hvad Vaarsæden og især Bygget angaaer ikke videre gode, ligesom ogsaa stærke Klager høres over den ringe Græsmængde baade paa Kløvermarker og Enge. Vintersædsmarkerne ere lovende.

I **Fyen** venter man ialmindelighed en meget god Høst, dog med Undtagelse af enkelte Egne ved Stranden, hvoriblandt især nævnes Omegnen af Alsens, hvor næsten ingen Regn er falden og synes at være under samme uheldige Forhold som det sydvestlige Sjælland. Det er imidlertid kun Undtagelser, da ialmindelighed alle Sædarter i Fyen ere meget lovende, selv Bygget, skjøndt det staaer tilbage for Vintersæden; i Svendborgegnen har man ogsaa sporet de sorte Biller, der udhule Kjørnen af Byg, der ere omtalte ved Lolland. Kløvermarkerne ere i Fyen som overalt i det øvrige Land simple, og man klager dertil fra flere Steder over isjor ved Kjøbet af schlesisk Frø at være bleven bedraget, da en Mængde gul Kløver, der hverken opnaaer nogen synderlig Bægt eller er yndet af Kreaturerne, var indblandet, hvorved selv de Marker, der i Foraaret stode nogenlunde gode, dog kun have givet et ringe Udbytte.

Benfysfel har havt Mangel paa Regn og Vaarkornet er derfor kun lidet lovende, ligesom der klages meget over Græsmangel; Vintersæden er derimod meget lovende, eller var det idetmindste indtil før Stormen den 25de; men da Provstirugen var moden den Gang og det udtryffeligt fremhæves i Beretningen, at Kjørnen sad meget løs, er det desværre sandsynligt at en stor Deel af Sæden er blæst af.

I det **nordvestlige Sjælland** (Thy, Mors, Salling og Lemvigegnen) ere Høstudsigterne meget lovende, og i Mod sætning til andre Steder i Landet bedre, jo længere man kommer mod Vest, saaledes at navnlig Thy og Mors har en meget riig Høst iaar og Salling en god Middelhøst; baade Vintersæden, Vaarsæden og Græsmarkerne ere gode, og man venter et godt Houdbytte.

Fra det **midterste Sylland** lyde Beretningerne ligeledes i det Hele meget gunstige, men fra det **vestlige** kun, forsaavidt Rugen angaaer, derimod klager man over, at Havren, der i de Egne spiller en stor Rolle, paa de fleste Steder er mislykket, som deels tilskrives Torken, deels stærk Nattefrost i Slutning af Juni og Begyndelsen af Juli (der forresten ogsaa er sporet i det nordlige Sjælland og affviede Spidserne af Havrens Blade), som flere Gange var saa stærk, at Jorden om Morgenenen var bedækket med Riim og Tøirene stivfrosne; Havren har ikke i mange Aar seet saa lidet lovende ud, som iaar. De synkende Priser paa Dvæg og Heste have været meget ufordeelagtige for denne Egn, og baade Landmændene og Mellemandlerne have iaar havt store Tab.

For det **østlige** Sylland ere Høsludfigterne meget lovende og alle Beretninger fra Aalborg til Kolding lyde gunstige, dog i noget ringere Grad for de sydlige end de nordlige Enger hvor Regnen kom tidligere. Vintersæden lover at blive fortrinlig, og Vaarsæden naaer vel en god Middelhøst. Klovermarkerne give just ikke meget, men Engene et godt Udbytte; Græsningen har ikke været rigelig men dog tilstrækkelig.

Fra **Slesvig** ere Beretningerne ikke fuld saa gunstige, men dog venter man paa Østkysten og paa Als en god Middelhøst af de forskjellige Sædarter; Rug og Boghvede staae endog fortrinligt. Paa Vestkysten har derimod Regnen været meget sparsom og Vegetationen bærer Spor deraf; Sæden synes dog nogenlunde at være lykkedes, men Græs og Klover have givet mindre iaar end selv i det foregaaende slette Aar, og netop de bedste Marske give mindst Græs. Føden af Kreaturer har derfor allerede forarsaget betydeligt Tab, og Studene ere paa de fleste Steder ligesaa magre som da de kjøbtes. Engelske Prangere have kjøbt mange Stude til lavere Priser end de betales med i Foraaret, og selv fra den bedste Marsk i Eiderstedt ere Studene bragte op paa Heden; for et Læs Hø der veier 1500 Pd. er betalt 36 Rdlr. Intet Sted i Landet har vistnok Vandmanglen været mere trykkende,

da mange Gaarde i Marsten maatte hente Drilkevandet flere Mil borte. Man tør imidlertid haabe at den i den sidste Tid faldne Regn vil fremkalde en Forandring til det Bedre.

Vore Beretninger fra **Bornholm** ere fra den 16de Juli; dengang vare Udsigterne kun mørke, Regnen den 7de og 8de Juli var ikke naaet dertil og med Undtagelse af nogle enkelte Byger i Slutningen af Mai var ingen Regn falden i Sommer, og Vegetationsforholdene synes at stemme med hvad der er meddeelt fra det sydvestlige Sjælland, saa at man venter en ligesaa slet Høst som ifjor. Vandmangelen var overordentlig trykkende.
